

HOGESCHOOL ROTTERDAM / CMI

Besturingssystemen 2

TINBES02-2

Aantal studiepunten: 3

Cursusbeheerder: dr. W. M. Bergmann Tiest en dr. ir. M. Hajian

Cursusbeschrijving

Cursusnaam:	Besturingssystemen 2
Cursuscode:	TINBES02-2
Aantal studiepunten en studiebelastinguren:	3 ec Dit studieonderdeel levert de student 3 ec op, hetgeen overeenkomt met een studielast van 84 uren waarvan 24 contacturen. De verdeling van deze 84 uren is als volgt: <ul style="list-style-type: none"> • 7 × 3 uur gecombineerd hoor- en werkcollege: 21 uur. • zelfstudie en onbegeleid werken aan de eindopdracht: 62 uur. • demonstreren eindopdracht: 1 uur.
Vereiste voorkennis:	<ul style="list-style-type: none"> • Computersystemen & Logica (TINCPS02-1) • Programmeren 1 (TINPRO02-1) • Besturingssystemen 1 (TINBES02-1) • Programmeren 5B (TINPRO025B)
Werkvorm:	Gecombineerd hoor- en werkcollege.
Toetsing:	Opdracht.
Leermiddelen:	<ul style="list-style-type: none"> • Arduino Uno of Nano met USB-kabel. • Boeken (niet verplicht): Andrew S. Tanenbaum & Herbert Bos: <i>Modern Operating Systems</i>, 4th edition (2015). Brian W. Kernighan & Dennis M. Ritchie: <i>The C Programming Language</i>, 2nd edition (1988). • Slides worden op Google Classroom geplaatst voor de start van de les.
Leerdoelen:	<p>De student:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Weet hoe een besturingssysteem werkt. 2. Kan een simpel besturingssysteem implementeren en testen. 3. Begrijpt hoe input/output werkt en kan dit implementeren voor een besturingssysteem. 4. Begrijpt hoe dynamisch geheugen werkt en kan dit implementeren voor een besturingssysteem. 5. Begrijpt hoe multi-tasking werkt en kan dit implementeren voor een besturingssysteem. 6. Begrijpt hoe een file system werkt en kan dit implementeren voor een besturingssysteem.
Inhoud:	Tijdens deze cursus ga je zelf een besturingssysteem implementeren voor de Arduino Uno, inclusief geheugenbeheer, bestandssysteem, input/output (command line interface) en multitasking. Hiermee kun je meerdere programma's tegelijkertijd laten draaien op de Arduino, en data opslaan in bestanden. Daarnaast worden geavanceerde concepten behandeld die betrekking hebben op besturingssystemen, zoals semaforen, shared memory, multitasking en prioritisering.
Opmerkingen:	De opdracht moet individueel worden uitgevoerd.
Cursusbeheerder:	dr. W. M. Bergmann Tiest en dr. ir. M. Hajian
Datum:	27 januari 2020

1 Algemene omschrijving

1.1 Inleiding

Een besturingssysteem (OS: Operating System) is de belangrijkste software die op een computer wordt uitgevoerd. Het OS beheert alle software en hardware op de computer. Het regelt het geheugenbeheer, bestandsbeheer, de input/output, zorgt voor interrupts, voor het uitvoeren van meerdere onafhankelijke computerprogramma's op dezelfde computer, enzovoort. Zonder een OS is een computer nutteloos. Meestal zijn er verschillende computerprogramma's tegelijkertijd actief en ze moeten allemaal toegang hebben tot de CPU, het geheugen en de opslag van de computer. Het OS coördineert taken om ervoor te zorgen dat elk programma krijgt wat het nodig heeft.

De drie meest gebruikte OS'en zijn Microsoft Windows, MacOS en Linux. In Besturingssystemen 1 heb je kennis gemaakt met het Linux OS, en enkele onderdelen van een OS geïmplementeerd. Besturingssystemen 2 bouwt hierop voort. Tijdens deze cursus ga je zelf een besturingssysteem implementeren voor de Arduino Uno, inclusief geheugenbeheer, bestandssysteem, input/output (command line interface) en multitasking. Hiermee kun je meerdere programma's tegelijkertijd laten draaien op de Arduino, en data opslaan in bestanden. Daarnaast worden geavanceerde concepten behandeld die betrekking hebben op besturingssystemen, zoals semaforen, shared memory, multitasking en prioritisering.

1.2 Relatie met andere onderwijseenheden

Besturingssystemen 2 gebruikt de kennis die de studenten tijdens de cursus Besturingssystemen 1, Computersystemen en de programmeer-leerlijn hebben opgedaan. Het begrip van de interne werking van het besturingssysteem ligt aan de basis van het gebruik van computers in de projecten, stage, TINLab en afstuderen.

1.3 Leermiddelen

- Arduino Uno of Nano met USB-kabel.
- Boeken (niet verplicht):
Andrew S. Tanenbaum & Herbert Bos: *Modern Operating Systems*, 4th edition (2015).
Brian W. Kernighan & Dennis M. Ritchie: *The C Programming Language*, 2nd edition (1988).
- Slides worden op Google Classroom geplaatst voor de start van de les.

2 Programma

Tijdens de lessen wordt je begeleid bij het bouwen van een eigen besturingssysteem voor de Arduino Uno. De specificaties en eisen hiervoor worden in een apart document meegedeeld. Het besturingssysteem wordt geschreven in C; hiervoor wordt eerst een aantal geavanceerde constructies herhaald, zoals pointers en structs. Voor het bestandssysteem wordt gebruik gemaakt van het EEPROM van de Arduino; dit wordt ook uitgelegd. Daarna worden geavanceerde concepten behandeld die betrekking hebben op besturingssystemen, zoals semaforen, shared memory, multitasking en prioritisering.

Er zijn twee lessen per week: één les waar een stukje theorie behandeld wordt en waarin aan het OS gewerkt kan worden, en één les waarin de docent beschikbaar is voor consultancy voor programmeerproblemen. Buiten de lessen moet op eigen gelegenheid aan het OS gewerkt worden.

Voor de ontwikkeling van het OS is er een aantal *checkpoints*: stadia in de ontwikkeling die gevolgd moeten worden. Voor het eind van de tweede les in een week moet je het checkpoint van die week bij de docent afgetekend hebben.

Week	Lesinhoud	Checkpoint OS
1	Uitleg opdracht & herhaling C programmeren: pointers, structs	Basisstructuur & ontwerp
2	EEPROM & BIOS	Command line interface
3	Semaforen	Bestandssysteem
4	Shared memory	Geheugenbeheer en variabelen
5	Multitasking & prioritisering, RTOS	Processen
6	Begeleid werken aan opdracht	Stack
7	Begeleid werken aan opdracht	Instructies uitvoeren
8	Demonstratie opdracht	

3 Toetsing en beoordeling

3.1 Procedure

De toetsing bestaat uit het demonstreren van de eindopdracht aan de docent en het inleveren van de broncode. Tijdens de demonstratie wordt de student ondervraagd over de werking van het programma en toont de student aan op welke manier aan de leerdoelen voldaan is. Tevens moeten minstens 5 van de 7 checkpoints *op tijd* (dat wil zeggen: voor het eind van de tweede les van de desbetreffende week) afgevinkt zijn.

3.2 Beoordeling

Voor ieder van de volgende aspecten wordt 0, 0.5 of 1 punt gegeven, als aan het aspect respectievelijk niet of nauwelijks, voor ongeveer de helft, of geheel is voldaan. Het eindcijfer is de som van de punten voor de verschillende aspecten, mits minstens 5 van de 7 checkpoints (zie § 2) *op tijd* afgevinkt zijn. Tussen haakjes staan de betreffende leerdoelen (zie p.1).

1. Het OS leest opdrachten die op de command line worden gegeven (2, 3).
2. Vanuit de command line kan data in bestanden worden opgeslagen, een lijst getoond van opgeslagen bestanden, de inhoud van bestanden getoond, bestanden gewist en de hoeveelheid beschikbare vrije ruimte getoond (1, 2, 6).
3. Er kunnen variabelen in het geheugen opgeslagen worden van de typen CHAR, INT, FLOAT en STRING, weer teruggehaald uit het geheugen, en van waarde veranderd (1, 2, 4).
4. Een bestand in het bestandssysteem kan als proces gestart, gepauzeerd en gestopt worden (1, 2).
5. Er wordt van verschillende processen bijgehouden wat de toestand is (running, suspended, terminated), de waarde van de program counter, en welke variabelen bij dat proces horen (1, 2).
6. Het OS kan instructies in een bytecode-programma uitvoeren (1, 2).
7. Het OS kan meerdere processen tegelijk uitvoeren (afwisselend één instructie van elk proces) (1, 2, 5).
8. Vanuit een bytecode-programma kan data van de typen CHAR, INT, FLOAT en STRING naar bestanden geschreven worden en uit bestanden gelezen (1, 2, 6).
9. Vanuit een bytecode-programma kunnen andere processen opgestart (geforkt) worden en kan gewacht worden op het voltooien van een ander proces (1, 2, 5).
10. Er is een compiler aanwezig die (een variant van) C- of Python-code omzet naar bytecode geschikt voor het OS (hoeft niet op Arduino te draaien; parser hoeft niet zelfgeschreven te zijn) (1, 2).

3.3 Herkansing

De herkansing bestaat uit het opnieuw inleveren en demonstreren van de opdracht in de week 5 van OP4. Hogerejaars-studenten die het vak nog moeten halen, moeten een afspraak maken met de docent voor het inleveren en demonstreren van de opdracht.

4 Aanwezigheid

Aanwezigheid is verplicht bij de mondelinge toelichting van de eindopdracht, omdat hiermee vastgesteld wordt of de student eigen werk heeft ingeleverd.

5 Changelog

Studiejaar	Wijzigingen
2017–2018	eerste versie
2018–2019	wordprocessor-opdracht toegevoegd beoordeling verduidelijkt
2019–2020	opdrachten geïntegreerd tot 1 eindopdracht semaforen, shared memory en multitasking toegevoegd beoordeling herzien

Bijlage: Toetsmatrijs

Leerdoel	Bloom-niveau
1	2
2	3
3	2, 6
4	2, 6
5	2, 6
6	2, 6

Bloom-niveaus:

1. Remember
2. Understand
3. Apply
4. Analyse
5. Evaluate
6. Create